

GABRIEL GARCIA MORENO,

president republiky Ecuadorské,

člen Kongregace Marianské,

Ve schůzi Marianské Kongregace u sv. Ignáce v Praze
20. června 1901 promluvil

ThDr. EUG. KADERÁVEK.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba. Nákladem vlastním.

1901.

Žil jako světec, působil jako
apoštol, umřel jako mučeník.

Vropická země Ecuadorská, s hlavním městem Quito, v jižní Americe kolem rovníku položená, od přírody krásou a bohatstvím opatřená, byla španělskou osadou až do roku 1810, kdy se s jinými osadami americkými odloučila od vlády španělské, která roku 1822 její svobodu a samostatnost uznala. Obyvatelé zavedli vládu republikánskou, které stojí v čele prezident, národním shromážděním na 4 léta volený a každého roku svolaný kongres, a ze senátu a sněmovny poslanecké sestávající. Než, obyvatelé nejsou schopni, aby sebe spravovali republikánsky a ústavu sobě dali chybnou, která vede k anarchii. Proto panoval v zemi, častými revolucemi navštěvovaná, liberalismem a zednářstvím soužená, nepořádek, který hubil jak blahobyť hmotný a vzdělanost světskou, tak i náboženství katolické a mravnost. V takových poměrech byla země Ecuadorská, když jí poslala prozřetelnost Boží osvoboditele, Gabriela Garcíu Moreno.

Gabriel — tak jej budeme krátce nazývat — narodil se roku 1821 v přístavním městě Guayaquil z rodičů šlechtných, vzdělaných, bohabojných katolíků, kteří jej výborně vychovali, zvláště matka, žena vzorná, kterou náš Gabriel vroucně miloval a jako

světici ctil. Poněvadž převraty politické je zbavily značného majetku, vyučovala jej zprvu matka sama; načež jej zdarma vyučoval a vychovával jistý kněz katolický, který s ním přátelsky obcoval. Když v 16. roce přišel na universitu quitskou, přijala jej do bytu zdarma stará nábožná sestra tohoto kněze, která s ním z lásky sdílela nuzný chléb svůj. Pro svou neobyčejnou pilnost a vzorné mravy stal se dozorcem akademiků, kteří jej, ač přísného, milovali. Jelikož si nehleděl radováněk a zábav, se zdarem studoval; abych vyjmenoval studia celého života jeho, jazyk latinský a řeči moderní, dále filosofii, matematiku, vědy přírodní a technické, básnictví, literaturu, dějiny, katolickou theologii, čímž nabyl vědomostí všeobšáhlych a důkladných, nevzdělávaje toliko rozum, ale také vůli a srdce stejnoměrně, plně povinnosti náboženství katolického a přijímaje často svaté svátosti. Ukončiv na universitě obecná studia, zvolil studium a povolání právnícké nezměniv svůj život posavadní, aby jako právník hájil pravdu a právo, církev a vlast, aby vydatně přispíval k hmotnému, politickému a církevnímu blahu vlasti. Advokátním zkouškám podrobil se s takovým zdarem, že mu napsali do vysvědčení: »Jemu bez váhání lze svěřiti úlohu chrániti majetek, čest a život občanů; jemu velice záleží na obecném blahu, pokroku a slávě Ecuadoru, kterýmžto zájmům posud věnoval všechny své práce a námahy. Advokátem byl obratným, spravedlivým, lidumilným, šlechetným, nikdy nezastáváje křivdy.«

Jaké byl povahy náš Gabriel? Výborné vlohy, jež mu Pán Bůh na rozumu, vůli a srdci udělil a jež se zračily v jeho zevnější podobě a postavě, vzdělali rodiče, zvláště matka, jakož i on sám, spolupůsobě s milostí Boží hojně mu skýtanou a od něho uznávanou; nouze jej naučila skromnosti a vytrvalosti, život veřejný srdatosti, chladnosti, odvážlivosti, která

nezná bázně. Projevoval neobyčejnou dychtivost po věděni, kterou ukájel až do své smrti dobře věda, že nikdy neví člověk dosti, dále železnou pilnost, věrnou pamět, rychlou chápavost, bystrou soudnost, pevnou, nezlomnou vůli, čistotu mravů. Obtíží právníckého povolání veřejného jsa sobě vědom podnikal je neoblomnou srdatostí a vytrvalostí a také je přemáhal doufaje, že Pán Bůh podporovati bude jeho dobré úmysly, a neobávaje se nebezpečí, od přírody a lidí strojených. Jako akademik neměl sporů a hádek, neměl zamilovaných pletek, zachoval čisté mravy. Povahu svou prudkou krotil. Důkladně vše uváživ rozhodoval se a úmysly takové důsledně, pevně a zmužile prováděl. Jestliže chybil, chybu uznal a jí litoval. Takovou máje povahu pustil se do života politického.

Činnost veřejnou nastoupil za svobodu církve katolické, za svobodu občanskou, za obecné blaho, znaje politický stav vlasti, znaje vady zákonů Ecuadorských, založených na zásadách první francouzské revoluce a republiky, ne na Božském zákoně přirozeném a nadpřirozeném, odporujících nejen sobě vespolek, ale i názorům lidu katolicky smýšlejícího a zbožného. Dříve však podnikl cestu po Evropě, zvláště Anglii, Francii a Německu, aby studoval jejich stav politický. Z této cesty se vrátil pevně jsa přesvědčen, že Ježíš Kristus jest spasitelem také v politice a že stát bez náboženství katolického propadne buď tyranii anebo anarchii. Také mu přispělo k nabytí státnického věhlasu nespravedlivé vyhnanství od presidenta republiky jemu uložené, jehož užil, aby v Paříži ku prospěchu své vlasti studoval matematiku, vědy přírodní a technické, politiku, literaturu, vojenství, vyučování. Pařížských radováněk a zábav si nevšímaje konal své povinnosti náboženské, vzdělával se vědomostmi náboženskými, obcoval mši svaté, modlil se růženec, přijímal svaté svátosti nejza zdržován falešným

studem. Klidně pozoroval děje veřejné, bral si z nich naučení, znamenal v nich prozřetelnost Boží poznáváje, že ve státě má státi Božské nad lidským. Pravý poměr mezi církví a státem poznal z dějin církevních, od Rohrbachera napsaných, ze kterých logicky soudil, že odtrhne-li se stát nebo národ od církve katolické, pozbývá svobody, pokroku, vzdělanosti. Posléze jej poučilo výborné zákonodárství republiky chilenské.

Našeho Gabriela činnost veřejná dělí se na 4 doby. V 1., 2 a 3. bojoval zbraní, slovem, písmem, radou, skutkem proti liberálům čili falešně svobodomyšlným, radikálům a zednářům, kteří se spojovali s cizími mocnostmi, aby vlast sobě podmanili k svému prospěchu sobeckému a zničili, dále proti násilným a úskočným přehmatům ctižádostivých a ziskuchtivých presidentů republiky, kteří církvi katolické a národu škodili a vojska zle užívali ku svému vlastnímu prospěchu. Bojoval šetře lidskosti a zákona a s přemoženými revolučníky nakládal sice přísně, ale vždy dle zákona a lidsky, poněvadž měl v nenávisti jejich zlobu církvi a vlasti škodlivou, ne jejich osoby, poněvadž jim odpouštěl urážky, pokud jemu platily. Bojoval srdnatě, také s nebezpečím života, maje i v neznámi a při nezdaru důvěru v pomoc Boží, která jej neklamala. Trpěl mnoho křivými pomluvami, jež jej stihaly až do smrti a jež odrážel, poněvadž ničily jeho dílo Ecuadoru prospěšné; trpěl pronásledováním, ukládáním o život, vyhnanstvím. Bojoval a trpěl nezříštně, nehledaje své cti ani zisku hmotného.

Co našeho Gabriela povzbuzovalo a sílilo v takovém boji? Hlavně a především nadpřirozená láska k Pánu Bohu a bližnímu, z víry katolické čerpaná, od Boha vlitá, která mu pomoc Boží skýtala, síly jeho pružila a upřímnou lásku občanů dobrých jemu zjednávala.

Občané dobří k němu se hrnuli, podniky jeho podporovali a mocnou stranu kolem něho tvořili. Mnoho potřeb tělesných neměl jsa velice střídavým, tělem otužilým vládl duch jeho silný při pracích a námahách tělesných, kterým se nikterak nevyhýbal. Posléze měla jeho manželka šlechtná, církve katolické a vlasti milovná, jakou sobě podobnou náš Gabriel vyhledal, značné věno, které on sám nehledal, které však jemu prozřetelnost Boží zjedнала.

Zdali však podnikl náš Gabriel — pravím náš, poněvadž znajíce ho, nemůžeme jej nemilovati, pravím Gabriel, t. j. muž Boží, poněvadž Bohu byl celý oddán, pro Boha bojoval, a od Boha byl podporován — boje politické tak, že pozbyl povahy soukromého muže katolického? Nikoli. Po celou dobu činnosti své politické až do smrti své, snažil se, aby podržel, vzdělával a zdokonaloval povahu, jakou má mít každý křesťan katolický, pokud jest soukromým. Slyšme tedy, jaké měl v této příčině vlastnosti soukromé při činnosti veřejné, až do smrti trávající.

Jsa povždy srdce šlechtného, prokazoval se dobrotvým, laskavým. Mysl klidná jej neopouštěla; také veselým dovedl býti. Rozmluvu rozprávěl duchaplnou, jelikož byl všeho zkušěn, jelikož jej všecko zájímalo. Smyslnost podroboval duchu, život svůj věnoval práci spořádané, v jídle a pití zachovával míru pravou. Byl vzorným synem, manželem, otcem. Ráno chodil do kostela, modlitbu rozjímavou pěstoval. Každému byl přístupným, chudobinec a nemocnici rád navštěvoval. Přátelství pěstoval s mnohými upřímně. Jak horlivě zachovával příkázání Krista Pána a církve katolické, dokazuje, že šetřil napomenutí matky své: Milý synu! Jediné zlo, jehož se máš stříci, jest hřích; budeš šťastným, obětuješ-li statky pozemské, také čest a život raději, než abys Boha urazil; dokazuje také těmito slovy svými: Jaké by to bylo pro mne štěstí,

kdybych mohl krev vycediti pro Krista a církev. Přísnost spojoval s dobrotivostí a laskavostí, aniž hněvem nechal se opanovati přílišným. Když v něčem se mýlil anebo pochybil, uznal svou chybu, dal se poučiti a také odprosil. Chudobní a utiskovaní rádi se k němu utkali a nalézali pomoci spravedlivé, jelikož krivdu dokázanou přině trestal. Jsa srdce pokorného a skromného, nebažil po náklonnosti lidu, o sobě nemluvil, ale radoval se, když byl pomlouván, že s Kristem Pánem trpí, a uznával zásluhy jiných. Jak byl nábožným, dokázal svými skutky hojnými. Abych uvedl příklady, zdárné výsledky své činnosti připisoval Bohu, Marii Panně, pa pežskému požehnání Pia IX. Horlil pro zachovávaní přikázání Božích a církevních, pro čest a slávu Boží a zvelebení církve katolické, a býval zarmoucen, sta-lo-li se veřejné pohoršení. Denně obcoval mši svatě a modlil se růz-nec, také se svým adjutantem, ano i s Indiány. Roz-jímal, čítal »Následování Krista Pána«, zpytoval své svědomí, úmysly zbožné si psával, ministroval knězi při mši svatě před lidem, čeledi své vykládal kate-chismus v neděli a ve svátek, provázel velebnou svá-tost k nemocnému, účastnil se průvodů církevních, přistupoval ke stolu Páně dříve každý měsíc jednou, později každou neděli a svátek. Konal svatě exercicie a podporoval je v lidu, vojsku a ve školách. Vstou-pil do kongregace Marianské, od Je-suitů, které jako president do Ecu-a-doru povolal, řízené, a sice do oddělení děl-níkům určeného, poněvadž, jak říkal, místo jeho bylo mezi lidem. Republiku Ecuadorskou světil Božskému srdci Pána Ježíše, což také kongres schválil. Chudé venkovany vedl k životu nábožnému, a s nimi se modlil. On jediný mezi vladaři a panovníky prote-stoval proti zabrání území papežského; což také kon-gres schválil.

K jeho návrhu věnoval kongres desátý díl de-sátku, státu odváděných, papežské stolici, pokud by zbhavena byla svého území.

Náš Gabriel jsa vůdcem strany katolické, jsa státníkem, který říkal, že státník žije proto, aby pra-coval, ne aby hýřil, který byl pevně přesvědčen, že zákony církve katolické jsou spasitelné i jednotlivcům i státům a že jest i v 19. století povinen státník církvi vrátiti práva, která jí odňala revoluce, jsa vý-tečným fečníkem, jsa bedlivým pozorovatelem a posu-zovatelem lidí a dějů, jsa rozkazovatelem, který po zdravé úvaze rozkazy dával, sám je také konal a ku vyplnění jejich přihlížel, jsa vojákem, učencem, bojov-níkem proti anarchii, jsa regenerátorem vlasti — ja-kých výsledků se dopracoval ve 4 dobách své čin-nosti veřejné?

V první době před svým prvním presidentstvím jednal často se zdarem a prospěchem jako zplnomoc-něncé vlády, byl prvním alkaldem čili radním hlav-ního města Quito, rektorem university, senátorem kon-gresu. Posléze, když president Robles po právu byl sesazen a provisorní vláda ze 6 členů byla zřízena, stal se náš Gabriel její náčelníkem. Tu bylo jemu s velkým nebezpečím bojovati proti četným revoluci-onářům. Než, zvítězil, kteréhožto vítězství nepřičítal sobě, ale Bohu, Marii Panně, generálu Floresovi, dů-stojníkům a vojínům, o které pečoval otcovsky. Den 24. měsíce září, kdy zvítězil a kdy se světi památka Marie, matky milosrdenství, učinil pro vojsko dnem zasvěceným, aby pociť Rodičku Boží.

Ve druhé době, kterou bylo jeho presidentství, od roku 1861—1865, jež přijal byv přinucen, měl v úmyslu dáti zemi konstituci katolickou, kterou po-kládal za jediný prostředek, jenž by zemi mocným potlačením zlého a zdárným vychováním potomstva morálně povzněl, náboženství chránil a podporoval a

reformy prováděl, jež ani tehdejší vláda ani zákony její nemohly způsobiti. Jsa spokojen polovičním platem presidentským, vynaložil všecku pílí, aby upravil poměry církevní, úřednictvo, vojenství, finance, vyučování, obchod, orbu, průmysl, řemesla, nezapomínaje na krásná umění a zdravotnictví. Do vyučování zavedl mravnost a náboženství, přijímal do škol učitele vzdělané, mravné a nábožné, a sice do škol obecných bratry a sestry školní, do gymnasií Jesuity. Také o vysoké školy, do kterých přijímal znamenité učence nekňeze i kněze, ku př. Jesuity a kterým zjednával hojně a výborné prostředky učebné, pečoval, aby panovala v nich učenost, mravnost a zbožnost. Ani na Indiány nezapomněla jeho péče právě otcovská. S papežem Piem IX. uzavřel konkordát, vymohl důkladnou nápravu kněžstva jak světského tak řeholního a započal je dostatečně, rozmnožil biskupství o 3, vyhnal s povolením církevních představených ze své země kněze špatné a nenapravitelné a přijímal odjinud vzorné kněze vyhnané. Taková byla celková jeho činnost ve všech 4 dobách. A byl by ještě více vykonal, kdyby kongres nebyl mu kladl překážky jsa krátkozraký a příliš úzkostlivý. Když dal zemi náš Gabriel pokoj, chtěl presidentství složití a jako svobodný občan vlasti sloužití. Než, kongres nepřijal jeho poděkování a povolil mu větší práva ku prospěchu vlasti. Když pak jeho presidentství podle zákona 4. rokem se ukončilo, občanstvo a kongress uznali jeho veliké zásluhy o blaho vlasti.

V třetí době mezi rokem 1865 a 1869, ač náš Gabriel doznal nevděku, přece platné služby vykonal jako poslanec do Peru a Chili a jako potlačitel revoluce. Zvláště však při hrozném zemětřesení, jež stalo se ve městě Ibarra, získal si velikých zásluh, které také vláda a občané uznali.

Posléze když opět revoluce hrozila, byl president

po právu sesazen a náš Gabriel, ač se vzpouzel, stal se zatímním presidentem až do volby nového presidenta. Ve své proklamaaci vylíčil své úmysly napsal: »Čisté vlastenectví mne pohnulo, abych vlast od spiklenců osvobodil; přísahám, že vládu složím a ji odevzdám tomu, koho národ zvolí, a jestliže já budu zvolen, volbu nepřijmu.« Když spiknutí potlačil, zavedl mnohé reformy, vypracoval opravu ústavy a návrhy reformační, jež byly přijaty a upravil poměry k cizím mocnostem. Když se blížila volba presidenta, ze všech stran docházely k němu žádosti, aby se ucházel o presidentství. On opět odmítl, poněvadž mu nepřátelé vytykali zjištěnost a poněvadž se domníval, že platnější služby prokáže vlasti jako občan. Než, národní shromáždění nepřijalo jeho zamítnutí a prohlásilo, že nebude jiného voliti, poněvadž on jediný může pořádek a pokoj zemi zabezpečiti a republiku na cestě pokroku dále vésti. Tu se musil náš Gabriel podvoliti. Tím věru nejen nezrušil svou přísahu, ale dal na jevo také nesobecký patriotismus. V kostele přísahal, že věrně plniti bude úřad presidenta, že bude vyznávati náboženství katolické, apoštolské a římské, že zachová nedotknutelnost a nezávislost země, že šetřiti bude ústavy a že totéž od občanů bude žádati. Přijav gratulaci zvolal: Budu se pokládati za šťastného, vycedím-li krev za náboženství a vlast.

Ve 4. době trval pokoj v zemi, vyjmemeli spiknutí proti jeho životu, jež bylo šťastně potlačeno. Co začal za 1. presidentství, to dokončil ve 2. moudře, vytrvale a rychle. Z velké části nakládal své příjmy k účelům dobročinným, aby podporoval i rodiny těch, kteří po právu byli ve vyhnanství, také choť Urbiny, svého nepřítel největšího. A tak požívala země pokoje a blahobytu, kteréžto požeňování mohlo dále trvati a růsti za dalších šest let

presidentství našeho Gabriela po roce 1875. Po celé Americe uznávali blahodárné působení jeho. Poměry Ecuadoru k cizím mocnostem byly nejlepší. Když r. 1875 měl býti opět president volen, dávali občané na jevo, že si nepřejí jiného za presidenta než jeho. A on, poněvadž věděl, že odstoupení jeho by škodilo institucím Ecuadorským, nebyl neochoten přijmouti presidentství; ale sám nepodporoval svou kandidaturu ani skrze své přátely. V květnu r. 1875 byl zvolen za presidenta pro následujících 6 let.

Avšak Bůh jej zvolil podle jeho přání za mučedníka a účastníka věčné slávy podle Svě nevystihlé moudrosti a dobrotivosti, a dopustil, aby byl zabit. Liberálové a zednáři ecuadorští umínili si překaziti další presidentství našeho Gabriela; proto se spojili se zednáři sousedních států, kteří se obávali, aby zásady katolické nevnikly do jejich zemí, a navedeni byvše od zednářů německých a podporováni poslancem peruanským, ve Quito sídlícím, radili se, kterak by našeho Gabriela zavraždili. Úmysl svůj vykonali 6. srpna 1875 na něm, z kostela po poledni vycházejícím, když byl téhož dne ráno v pátek, nejsvětějšímu Srdci Páně zasvěcený, o slavnosti Proměnění Páně, přijal s mnohými jinými věřícími Tělo Páně. A tak zemřel podle svého přání 18 ranami probodán a svátostí posledního pomazání posilněn největší dobrodinec země Ecuadorské smrtí mučnickou za víru Kristovu a církev katolickou jako vladař, jenž podle přikázání Božích a církevních spravoval sebe a svou vlast k obecnému prospěchu neobyčejnému. Na konci správy o svém vladaření napsal téhož dne tato slova: Jestliže jsem se dopustil chyb, prosím se slzami nejupřímnějšími své spoluobčany tisíckrát za odpuštění a zároveň je ujišťuji, že vůle má nikdy nepřestala pečovati o jejich blaho. — Svatou smrtí mučnickou, kterou provází věčná blaženost nebeská, odměnil Pán Bůh našeho

Gabriela. Papež Pius IX. veřejně prohlásil o něm, že zemřel za víru a vlast. Zármutek Ecuadoru byl všeobecný a hluboký. Lid volal plakaje: Ztratili jsme svého otce, který za nás krev svou vycedil. Kongress vyjádřil svou hlubokou bolest nad ztrátou svého presidenta. Na náhrobku Gabriela našeho jest napsáno: Regenerátoru vlasti, nepřemožitelnému obránci víry.

Kéž se přimlouvá náš Gabriel u Pána Boha a Panny Marie za všechny kongregace Marianské, aby prospívaly množstvím členů a životem svatým, a za všechny státy, aby se jim dostalo státníků a vládařů, podobných Gabrielu Garciovi Morenovi.